

Nr 7.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om kungörande av val av kommunal- och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 244 i första kammaren av herr *Cassel* och nr 321 i andra kammaren av fröken *Wetterström* hemställes, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av den kommunala vallagen den 6 juni 1930, att länsstyrelsen får i uppdrag att kungöra jämväl val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

När val av landstingsmän skall äga rum, åligger det enligt 20 § 1 mom. kommunala vallagen länsstyrelsen att sist nittonde dagen före valdagen utfärda kungörelse därom. I kungörelsen, som skall tillkännagivas i kyrkorna och införas i ortstidningar, skall upptagas antalet av dem, som skola väljas inom varje valkrets, dag och tider för valet, valstället för varje valdistrikt samt erinran om rätt för väljare att i vissa fall utöva rösträtt inom riket å postanstalt samt utom riket å svensk beskickning eller svenskt konsulat.

När val av kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall äga rum, åligger det enligt samma paragrafs 2 mom. valnämndens ordförande respektive i stad med magistrat denna att i den beträffande kommunalstämma eller allmän rådstuga föreskrivna ordningen utfärda kungörelse om valet likaledes sist nittonde dagen före valdagen. Kungörelsen skall innehålla samma uppgifter som den länsstyrelsen utfärdar. Den för utfärdandet av kungörelse om dessa val föreskrivna ordningen innebär, att kungörelsen skall tillkännagivas i landsförsamlingens kyrka, respektive i stadens kyrka eller kyrkor samt anslås på den eller de platser inom kommunen eller staden, som bestämts för ändamålet. Tillkännagivande av tid och ställe för valen införas också i ortstidning, om icke annat enligt den kommunala representationens beslut gäller för kungörande av kommunalstämma eller allmän rådstuga.

Uti två vid 1951 års riksdag väckta, likalydande motioner, I: 240 av herr Cassel och II: 317 av herr Håstad, framställdes samma förslag som i de nu förevarande motionerna med i sak samma motivering. I sitt över motionerna avgivna utlåtande (nr 12) erinrade konstitutionsutskottet inledningsvis om att den omständigheten, att kungörandet av kommunalfullmäktigeval och stadsfullmäktigeval skall ske i den för kommunalstämma eller allmän rådstuga föreskrivna ordningen, sammanhänger med att sådana val enligt 1862 års förordningar om kommunalstyrelse ägde rum på kommunalstämma och vid allmän rådstuga. Utskottet framhöll härefter, att varken vid tillkomsten genom 1930 års kommunallagar av bestämmelser om särskild valförrättning eller vid bestämmandet år 1942 av nuvarande dagar för de allmänna kommunala valen hade ordningen för kungörandet av valen blivit omreglerad. Det alltjämt tillämpade förfaringssättet hade emellertid enligt utskottets mening visat sig ändamålsenligt. Genom det kungörande i lokaltidningar eller på annat sätt, varom valnämnderna och magistraterna regelmässigt föranstaltade, nåddes stora grupper väljare, vilka icke skulle erhålla underrättelse om fullmäktigevalen, därest meddelandet därom intoges endast i de av länsstyrelserna utfärdade kungörelserna, vilka av ekonomiska eller andra skäl ofta infördes i endast ett begränsat antal tidningar. Med den av motionärerna föreslagna ordningen skulle följaktligen, anförde utskottet vidare, kungörandet av fullmäktigevalen komma att bli mindre effektivt. Utskottet avstyrkte därför motionerna.

Vid utlåtandet var fogad en reservation av herr Herlitz m. fl., vari på anförda skäl hemställdes att riksdagen i anledning av motionerna måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av den kommunala vallagen, att länsstyrelse finge uppdrag att kungöra jämväl val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän.

Utskottets förslag godkändes av andra kammaren, varemot första kammaren biföll reservationen.

Under debatten i ämnet i första kammaren underströks ytterligare att utskottets betänkligheter mot förslaget i väsentlig grad orsakats av att vissa länsstyrelser hittills visat stor återhållsamhet vid införandet av valkungörelser i ortstidningarna och att valet av tidningar därvid stundom varit mindre lämpligt. Då emellertid vissa fördelar otvivelaktigt stå att vinna genom ett enhetligt kungörande genom länsstyrelsens försorg av landstingsmannavalen och de primärkommunala valen, har utskottet vid förnyat övervägande av förevarande fråga icke längre velat avstyrka en dylik anordning. Utskottet vill härvid understryka nödvändigheten av att de av länsstyrelserna utfärdade valkungörelserna givas en så överskådlig utformning och införas i så många och allmänt spridda tidningar, att

varje risk kan anses utesluten för att allmänhetens kännedom om valen försämrats. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen med bifall till förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till sådan ändring av kommunala vallagen den 6 juni 1930, att länsstyrelsen får i uppdrag att kungöra jämväl val av kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige samtidigt med kungörandet av val av landstingsmän.

Stockholm den 28 februari 1952.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JOHN W. PETTERSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Karl August Johanson, Elmgren, Gustav Emil Andersson, Herlitz,* Lindén, Hällgren, Fritiof Karlsson, Lundgren, Sandberg* och Hansson; samt

från andra kammaren: herrar Pettersson i Norregård, von Friesen,* Fast,* Spångberg, Nolin, Olsson i Mora,* Nordkvist, Gustafsson i Bogla, Adamsson och Bengtsson i Varberg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Pettersson* i Norregård, som inom utskottet yrkat, att utskottet måtte avstyrka de föreliggande motionerna.